ІНСТИТУТ ПРАВОТВОРЧОСТІ ТА НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Вченої ради
Інституту правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії наук України
від 03 липня 2025 р., протокол № 8

Голова Вченої ради

Олексій КОТ

РОБОЧА ПРОГРАМА

освітньої компоненти

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)
Галузь знань: 08 Право
Спеціальність: 081 Право
Освітньо-наукова програма: Право

Статус компоненти: **вибіркова**

Київ 2025

Розглянуто на засіданні відділу приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАН України (від 23 червня 2025 р., протокол №6)

Розробник:
Федорченко Наталія Володимирівна – головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАН України, доктор юридичних наук, професор

Гарант освітньо-наукової програми:
завідувач відділу науково-правових експертиз
Інституту правотворчості та
науково-правових експертиз НАН України,
доктор юридичних наук, професор _____ Лариса КРАСИЦЬКА

1. ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

<table>
<tr><th>Найменування показників</th><th>Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти</th><th>Характеристика освітньої компоненти</th></tr>
<tr><td></td><td>08 Право
081 Право

третій (освітньо-науковий)
(назва СВО)</td><td>Навчальний курс 2
(номер)
Семестр 3
(номер)
Вид контролю:
екзамен
(екзамен, залік)</td></tr>
<tr><td colspan="3">Розподіл освітньої компоненти за видами занять:</td></tr>
<tr><td colspan="2">денна форма навчання

Лекції – 16 (години);
Семінарські заняття – 30 (години);
Практичні заняття – _____ (години);
Лабораторні заняття – _____ (години);
Самостійна робота – 104 (години);

Індивідуальні завдання:

Курсова робота – _____ (кількість; № семестру)
Реферати (тощо) – _____ (кількість; № семестру)</td><td>заочна форма навчання

Лекції – 10 (години);
Семінарські заняття – 10 (години);
Практичні заняття – _____ (години);
Лабораторні заняття – _____ (години);
Самостійна робота – 130 (години);

Індивідуальні завдання:

Курсова робота – _____ (кількість; № семестру)
Реферати – _____ (кількість; № семестру</td></tr>
</table>

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

Метою викладання освітньої компоненти «Актуальні проблеми цивільного права» є ознайомлення з монографічними роботами та дисертаційними дослідженнями в галузі цивільного права, аналіз положень цивілістичної доктрини за основними інститутами цивільного права, формування уявлення про найбільш актуальні проблеми сучасного цивільного права, аналіз національної правозастосовної практики та практики Європейського суду з прав людини тощо.

Завдання: У процесі вивчення освітньої компоненти «Актуальні проблеми цивільного права» здобувачі вищої освіти повинні:

– опанувати основні положення доктрини цивільного права;

– засвоїти положення джерел цивільного права;

– набути вміння та навички вірно тлумачити норми цивільного права і правильно їх застосовувати в конкретній життєвій ситуації;

– вміти здійснювати критичний аналіз правових явищ у сфері цивільного права;

– здобувати навички правової аргументації власної позиції;

– синтезувати нові та комплексні ідеї, підходи до правового регулювання цивільних відносин з урахуванням євроінтеграційної складової усіх компонентів суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки: актуальні проблеми сімейного права, актуальні проблеми цивільного процесуального права, актуальні проблеми міжнародного приватного права, актуальні проблеми договірного права, актуальні проблеми зобов'язального права, актуальні проблеми спадкового права, актуальні проблеми страхового права.

Вивчення освітньої компоненти «Актуальні проблеми цивільного права» передбачає формування та розвиток у здобувачів третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії наступних компетентностей та досягнення результатів навчання:

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

- ЗК03. Здатність розв’язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей.
- СК02. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.
- СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.
- СК05. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації.
- СК06. Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права.
- СК08. Здатність тлумачити та застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері захисту прав та інтересів суб’єктів правовідносин, аналізувати та узагальнювати судову практику.
- СК09. Здатність проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.
- СК10. Здатність складати правові документи, в тому числі процесуальні, вміти формулювати та відстоювати правову позицію в конкретній справі.

Результати навчання:

- РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.
- РН03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.
- РН10. Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.
- РН11. Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах.

- РН14. Вміло тлумачити та ефективно застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері захисту прав та інтересів суб'єктів правовідносин, аналізувати та узагальнювати судову практику.
- РН15. Якісно проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.
- РН16. Демонструвати вміння складати правові документи, в тому числі процесуальні, вміти формулювати та відстоювати правову позицію у конкретній справі.

3. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

Тема 1. Розвиток доктрини цивільного права України. Джерела цивільного права. Цивільне право як наука

Поняття та система українського приватного права. Цивільне право в системі права України. Теорії та підходи до визначення предмета цивільного права та його роль в розмежуванні галузей права. Предмет науки цивільного права. Методологія цивільного (приватного) права. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин, його особливості. Традиції та сучасні погляди на функції цивільного права. Проблеми визначення принципів цивільного права. Загальні положення про здійснення цивільних прав та захист цивільних прав та інтересів. Проблеми визначення джерел цивільного права. Цивільне право та цивільне законодавство. Співвідношення позитивного цивільного права та природного цивільного права. Співвідношення загального і спеціального законодавства. Договір як регулятор цивільних відносин. Звичай як регулятор цивільних відносин. Цивільний кодекс Галичини 1797 року. Правове значення судової практики та роз'яснень вищих судових інстанцій. Рішення Європейського суду з прав людини у системі джерел цивільного права України. Актуальні проблеми та завдання науки цивільного права. Загальні положення Концепції оновлення Цивільного кодексу України.

Тема 2. Вчення про суб'єкти цивільного права

Суб'єкти цивільного права та учасники цивільних правовідносин. Фізична особа - суб'єкт цивільних відносин. Правосуб'єктність фізичної особи. Співвідношення правоздатності та суб'єктивних прав фізичних осіб. Цивільна дієздатність фізичних осіб, її зміст та види. Окремі проблемні аспекти дієздатності неповнолітніх. Проблема індивідуалізації фізичної особи. Фізична особа – підприємець. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності. Банкрутство фізичної особи-підприємця. Проблематика конструкції «юридичної особи». Ознаки юридичної особи. Цивільна правосуб'єктність юридичної особи. Проблема систематизації юридичних осіб. Юридичні особи приватного права та юридичні особи публічного права. Правова природа установчих документів юридичної особи. Публічно-правові утворення як учасники цивільних відносин. Держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади як учасники цивільних правовідносин. Цивільна правосуб'єктність держави.

Тема 3. Об'єкти цивільних прав. Правочини

Поняття об'єкта цивільних прав та об'єкта цивільних правовідносин. Об'єкти цивільних прав та їх види. Оборотоздатність об'єктів цивільних прав. Цінні папери як об'єкти цивільних прав. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних прав. Питання розширення переліку об'єктів цивільних прав (інформаційні продукти, інформаційні ресурси, інформаційні системи;

об’єкти прав, що створюються та знаходяться в мережі «Інтернет»; криптовалюта; персональні дані, штучний інтелект, автономні роботи, цифровий контент, тощо). Гносеологія поняття та ознаки правочину. Проблеми класифікації правочинів та її співвідношення з класифікацією зобов’язань. Форма правочину та правові наслідки її недодержання. Електронні правочини. Недійсність правочину: поняття, ознаки. Правова природа недійсного правочину. Нікчемні та оспорювані правочини. Підстави визнання нікчемного правочину дійсним (конвалідація правочину). Загальні та особливі правові наслідки недійсності правочину. Реституція у цивільному праві.

Тема 4. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність

Поняття та правова природа строків та термінів у цивільному праві. Проблемні питання визначення та обчислення строків у цивільному праві. Проблемні питання застосування позовної давності в цивільному праві.

Тема 5. Вчення про представництво в сучасному цивільному праві

Проблема правової природи та місце інституту представництва в системі права. Поняття та види представництва в цивільному праві. Проблеми виникнення договірного представництва. Проблеми виникнення недоговірного представництва. Представництво прав та інтересів юридичної особи: проблемні питання. Розмежування дій представника від дій інших осіб у цивільному праві. Співвідношення представництва із суміжними правовими конструкціями.

Тема 6. Вчення про особисті немайнові права

Проблема визначення місця немайнових прав у системі права. Актуальні питання особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи. Актуальні питання особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Здатність юридичної особи мати особисті немайнові права. Питання об’єктивації репродуктивних прав фізичної особи. Захист порушених особистих немайнових прав. Питання «цифрових прав» особи та забезпечення цивільно-правового захисту права на персональні дані та права на приватність. Відшкодування (компенсація) моральної шкоди як спосіб захисту особистих немайнових прав. Проблемні питання захисту прав та повагу до честі та гідності фізичної особи, права на недоторканність ділової репутації фізичної та юридичної особи. Проблемні питання компенсації моральної шкоди юридичній особі. Компенсація моральної шкоди юридичній особі в практиці Європейського суду з прав людини.

Тема 7. Концептуальні положення про право власності та інші речові права

Поняття і зміст права власності. Суб'єкти права власності. Актуальні питання набуття, переходу та припинення права власності. Проблематика захисту права власності. Речово-правові способи захисту права власності. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності.

Право довірчої власності. Поняття і місце довірчої власності в системі цивільного права України. Набуття і припинення права довірчої власності. Елементи і здійснення довірчої власності. Поняття і місце фідуціарного фонду в системі цивільного права України.

Поняття, зміст і здійснення сервітуту. Види сервітутів. Поняття та юридична природа емфітевзису. Договір емфітевзису. Поняття і сутність суперфіцію. Елементи та здійснення суперфіцію.

Поняття та ознаки речового права. Стан і тенденції розвитку речового права. Принципи речового права. Об'єкти речових прав. Поняття і зміст права власності. Набуття права власності. Речові права на чуже майно. Захист речових прав. Особливості здійснення і захисту речового права та інтересу. Титули речового права. Державна реєстрація речових прав. Система речових прав.

Тема 8. Правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної, творчої діяльності

Поняття творчої діяльності та її значення у соціально-економічному розвитку держави. Поняття права інтелектуальної власності та становлення системи правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності. Система права інтелектуальної власності. Виникнення та розвиток теорій походження права інтелектуальної власності. Співвідношення права власності та права інтелектуальної власності: спільні риси та відмінні ознаки. Суб'єкти права інтелектуальної власності. Об'єкти права інтелектуальної власності. Доктринальні підходи до визначення змісту права інтелектуальної власності. Особисті немайнові права та майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності.

Тема 9. Загальні положення про зобов'язання

Проблема уніфікації зобов'язального права та її детермінізм. Підходи до класифікації зобов'язань. Проблемні питання застосування видів забезпечення виконання зобов'язань. Грошові зобов'язання: поняття, правові наслідки порушення. Проценти у цивільному праві та особливості їх стягнення. Правові наслідки порушення зобов'язань. Теоретичні конструкції цивільно-правової відповідальності. Збитки та неустойка як основні форми цивільно-правової відповідальності. Проблемні питання звільнення від цивільно-правової відповідальності. Проблемні питання укладення, виконання, зміни та розірвання договору. Проблемні питання визнання договору неукладеним. Попередній та публічний договори у цивільному праві. Типові та примірні договори в

цивільному праві. Актуальні проблеми укладення та виконання договорів про передання права власності. Актуальні проблеми укладення та виконання договорів про передання права користування. Актуальні проблеми укладення та виконання договорів про виконання робіт та надання послуг. Актуальні проблеми укладення та виконання договорів про надання посередницьких послуг. Актуальні проблеми укладення та виконання договору про надання туристичних послуг.

Деліктні зобов'язання. Загальні положення про відшкодування шкоди. Проблемні питання відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Проблемні питання відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів (робіт, послуг). Проблемні питання відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність органів досудового розслідування, прокуратури та суду.

Тема 10. Загальні положення про спадкування

Теоретичні проблеми спадкового права. Право на спадкування. Визначення кола спадкоємців, підстави усунення від спадкування. Об'єкти спадкового правонаступництва. Спадкування за заповітом. Види заповітів. Право на обов'язкову частку у спадщині та його реалізація. Здійснення права на спадкування. Питання заповідального розпорядження стосовно домашніх тварин. Управління спадщиною. Спадкування майнових прав і майнових прав інтелектуальної власності. Спадковий договір.

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

4.1.1. Розподіл часу освітньої компоненти за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення освітньої компоненти						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Розвиток доктрини цивільного права України. Джерела цивільного права. Цивільне право як наука	16	2	4			10	екзамен
Тема 2. Вчення про суб'єкти цивільного права	16	2	4			10	
Тема 3. Об'єкти цивільних прав. Правочини	16	2	4			10	
Тема 4. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність	13	1	2			10	
Тема 5. Вчення про представництво в сучасному цивільному праві	13	1	2			10	
Тема 6. Вчення про особисті немайнові права	14	2	2			10	
Тема 7. Концептуальні положення про право власності та інші речові права	17	2	4			11	
Тема 8. Правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної, творчої діяльності	14		2			12	
Тема 9. Загальні положення про зобов'язання	17	2	4			11	
Тема 10. Загальні положення про спадкування	14	2	2			10	
Всього за семестр	**150**	**16**	**30**			**104**	

4.1.2. Розподіл часу освітньої компоненти за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення освітньої компоненти						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Розвиток доктрини цивільного права України. Джерела цивільного права. Цивільне право як наука	16	2	1			13	екзамен
Тема 2. Вчення про суб'єкти цивільного права	15	1	1			13	
Тема 3. Об'єкти цивільних прав. Правочини	15	1	1			13	
Тема 4. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність	15	1	1			13	
Тема 5. Вчення про представництво в сучасному цивільному праві	15	1	1			13	
Тема 6. Вчення про особисті немайнові права	15	1	1			13	
Тема 7. Концептуальні положення про право власності та інші речові права	15	1	1			13	
Тема 8. Правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної, творчої діяльності	14		1			13	
Тема 9. Загальні положення про зобов'язання	15	1	1			13	
Тема 10. Загальні положення про спадкування	15	1	1			13	
Всього за семестр	**150**	**10**	**10**			**130**	

4.2. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

Лекція 1

Тема 1. Розвиток доктрини цивільного права України. Джерела цивільного права. Цивільне право як наука

1. Поняття та система українського приватного права.
2. Теорії та підходи до визначення предмета цивільного права та його ролі в розмежуванні галузей права.
3. Проблеми визначення принципів цивільного права.
4. Проблеми визначення джерел цивільного права.
5. Предмет науки цивільного права.
6. Методологія цивільного (приватного) права.
7. Актуальні проблеми та завдання науки цивільного права.
8. Обговорення теми та запитання здобувачів.

Лекція 2

Тема 2. Вчення про суб'єкти цивільного права

1. Суб'єкти цивільного права та учасники цивільних правовідносин.
2. Фізична особа – суб'єкт цивільних відносин. Правосуб'єктність фізичної особи. Співвідношення правоздатності та суб'єктивних прав фізичних осіб.
3. Окремі проблемні аспекти цивільної дієздатності неповнолітніх.
4. Проблема систематизації юридичних осіб. Юридичні особи приватного права та юридичні особи публічного права. Правова природа установчих документів юридичної особи.
5. Обговорення теми та запитання здобувачів.

Лекція 3

Тема 3. Об'єкти цивільних прав. Правочини

1. Поняття об'єкта цивільних прав та об'єкта цивільних правовідносин.
2. Види та оборотоздатність об'єктів цивільних прав.
3. Гносеологія поняття та ознаки правочину.
4. Форма правочину та правові наслідки її недодержання.
5. Обговорення теми та запитання здобувачів.

Лекція 4

Тема 4. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність.
Тема 5. Вчення про представництво в сучасному цивільному праві

1. Поняття та правова природа строків та термінів у цивільному праві.
2. Проблемні питання визначення та обчислення строків у цивільному праві.
3. Проблемні питання застосування позовної давності в цивільному праві.
4. Розвиток інституту представництва в цивільному праві.

5. Поняття та види представництва в цивільному праві.

6. Проблеми виникнення договірного та недоговірного представництва.

7. Обговорення теми та запитання здобувачів.

Лекція 5

Тема 6. Вчення про особисті немайнові права

1. Проблема визначення місця особистих немайнових прав у системі права.

2. Здатність юридичної особи мати особисті немайнові права.

3. Захист порушених особистих немайнових прав.

4. Проблемні питання компенсації моральної шкоди.

5. Обговорення теми та запитання здобувачів.

Лекція 6

Тема 7. Концептуальні положення про право власності та інші речові права

1. Власність і право на мирне володіння майном.

2. Набуття та припинення права власності.

3. Проблематика визначення видів права власності. Довірча власність.

4. Проблематика захисту права власності.

5. Поняття та ознаки речового права.

6. Види та система речових прав.

7. Обговорення теми та запитання здобувачів.

Лекція 7

Тема 9. Загальні положення про зобов'язання

1. Проблема уніфікації зобов'язального права. Підходи до класифікації зобов'язань.

2. Проблемні питання застосування видів забезпечення виконання зобов'язань.

3. Проблемні питання звільнення від цивільно-правової відповідальності.

4. Деліктні зобов'язання. Загальні положення про відшкодування шкоди.

5. Обговорення теми та запитання здобувачів.

Лекція 8

Тема 10. Загальні положення про спадкування

1. Теоретичні проблеми спадкового права.

2. Визначення кола спадкоємців, підстави усунення від спадкування, об'єкти спадкового правонаступництва.

3. Види заповітів.

4. Спадкування майнових прав і майнових прав інтелектуальної власності.

5. Обговорення теми та запитання здобувачів.

4.3. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

Семінар 1-2

Тема 1. Розвиток доктрини цивільного права України. Джерела цивільного права. Цивільне право як наука

1. Теорії та підходи до визначення предмета цивільного права та його роль в розмежуванні галузей права.
2. Традиції та сучасні погляди на функції цивільного права.
3. Проблеми визначення принципів цивільного права.
4. Правове значення судової практики та роз'яснень вищих судових інстанцій.
5. Рішення Європейського суду з прав людини у системі джерел цивільного права України.
6. Загальні положення Концепції оновлення Цивільного кодексу України.

Семінар 3-4

Тема 2. Вчення про суб'єкти цивільного права

1. Фізична особа - суб'єкт цивільних відносин.
2. Цивільна дієздатність фізичних осіб, її зміст та види.
3. Банкрутство фізичної особи-підприємця.
4. Юридичні особи приватного права та юридичні особи публічного права.

Семінар 5-6

Тема 3. Об'єкти цивільних прав. Правочини

1. Питання розширення переліку об'єктів цивільних прав (інформаційні продукти, інформаційні ресурси, інформаційні системи; об'єкти прав, що створюються та знаходяться в мережі «Інтернет»; криптовалюта; персональні дані, штучний інтелект, автономні роботи, цифровий контент, тощо).
2. Проблеми класифікації правочинів та її співвідношення з класифікацією зобов'язань.
3. Електронні правочини.
4. Недійсність правочину: поняття, ознаки. Загальні та особливі правові наслідки недійсності правочину.

Семінар 7

Тема 4. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність

1. Проблемні питання визначення та обчислення строків у цивільному праві.
2. Проблемні питання застосування позовної давності в цивільному праві.

Семінар 8

Тема 5. Вчення про представництво в сучасному цивільному праві

1. Проблеми виникнення договірного представництва.
2. Проблеми виникнення недоговірного представництва.
3. Представництво прав та інтересів юридичної особи: проблемні питання.

Семінар 9

Тема 6. Вчення про особисті немайнові права

1. Питання об'єктивації репродуктивних прав фізичної особи.
2. Захист порушених особистих немайнових прав.
3. Питання «цифрових прав» особи та забезпечення цивільно-правового захисту права на персональні дані та права на приватність.
4. Компенсація моральної шкоди юридичній особі в практиці Європейського суду з прав людини.

Семінар 10-11

Тема 7. Концептуальні положення про право власності та інші речові права

1. Поняття і зміст права власності. Набуття, перехід, припинення права власності.
2. Набуття права власності на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва.
3. Система та об'єкти речових прав.
4. Особливості здійснення і захисту речового права та інтересу.
5. Речові права на чуже майно. Захист речових прав.
6. Право довірчої власності. Набуття і припинення права довірчої власності. Елементи і здійснення довірчої власності.
7. Поняття і місце фідуціарного фонду в системі цивільного права України.
8. Поняття та юридична природа сервітуту, емфітевзису та суперфіцію.

Семінар 12

Тема 8. Правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної, творчої діяльності

1. Поняття права інтелектуальної власності та становлення системи правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності.
2. Суб'єкти права інтелектуальної власності.
3. Об'єкти права інтелектуальної власності.
4. Особисті немайнові права та майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності.

Семінар 13-14

Тема 9. Загальні положення про зобов'язання

1. Поняття зобов'язання та підстави його виникнення.

2. Проблемні питання застосування видів забезпечення виконання зобов'язань.

3. Розмежування завдатку та авансу.

4. Збитки та неустойка як основні форми цивільно-правової відповідальності.

5. Проблемні питання укладення, виконання, зміни та розірвання договору.

6. Попередній та публічний договори у цивільному праві.

7. Типові та примірні договори в цивільному праві.

8. Деліктні зобов'язання.

Семінар 15

Тема 10. Загальні положення про спадкування

1. Поняття спадкування. Визначення кола спадкоємців, підстави усунення від спадкування.
2. Об'єкти спадкового правонаступництва.
3. Спадкування за заповітом. Види заповітів.
4. Спадкування за законом.
5. Оформлення права на спадщину.
6. Управління спадщиною.
7. Спадковий договір.

4.3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

Тема 1. Розвиток доктрини цивільного права України. Джерела цивільного права. Цивільне право як наука

1. Поняття та система українського приватного права.

2. Цивільне право в системі права України.

3. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин, його особливості.

4. Проблеми визначення джерел цивільного права.

Тема 2. Вчення про суб'єкти цивільного права

1. Суб'єкти цивільного права та учасники цивільних правовідносин.

2. Правосуб'єктність фізичної особи. Окремі проблемні аспекти дієздатності неповнолітніх.

3. Проблема індивідуалізації фізичної особи.

4. Проблематика конструкції «юридичної особи».

5. Цивільна правосуб'єктність юридичної особи.

Тема 3. Об'єкти цивільних прав. Правочини

1. Оборотоздатність об'єктів цивільних прав.
2. Цінні папери як об'єкти цивільних прав.
3. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних прав.

4. Гносеологія поняття та ознаки правочину.

Тема 4. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність

1. Поняття строку та терміну.
2. Порядок вчинення дій в останній день строку.
3. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
4. Позовна давність у період воєнного стану в Україні.

Тема 5. Вчення про представництво в сучасному цивільному праві

1. Проблема правової природи та місце інституту представництва в системі права.
2. Розмежування дій представника від дій інших осіб у цивільному праві.
3. Співвідношення представництва із суміжними правовими конструкціями.

Тема 6. Вчення про особисті немайнові права

1. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
2. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
3. Відшкодування (компенсація) моральної шкоди як спосіб захисту особистих немайнових прав.
4. Проблемні питання захисту прав та повагу до честі та гідності фізичної особи, права на недоторканність ділової репутації фізичної та юридичної особи.
5. Проблемні питання компенсації моральної шкоди юридичній особі.

Тема 7. Концептуальні положення про право власності та інші речові права

1. Загальні положення про право власності.
2. Поняття і види права спільної власності.
3. Поняття і місце довірчої власності.
4. Проблематика захисту права власності.

Тема 8. Правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної, творчої діяльності

1. Виникнення та розвиток теорій походження права інтелектуальної власності.
2. Співвідношення права власності та права інтелектуальної власності: спільні риси та відмінні ознаки.
3. Доктринальні підходи до визначення змісту права інтелектуальної власності.

Тема 9. Загальні положення про зобов'язання

1. Підходи до класифікації зобов'язань.
2. Проблемні питання застосування видів забезпечення виконання зобов'язань.
3. Загальні положення про договір.
4. Окремі види зобов'язань.

Тема 10. Загальні положення про спадкування

1. Теоретичні проблеми спадкового права.
2. Право на обов'язкову частку у спадщині та його реалізація.
3. Питання заповідального розпорядження стосовно домашніх тварин.
4. Спадкування майнових прав і майнових прав інтелектуальної власності.
5. Спадкування в умовах воєнного стану.

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

Завдання для індивідуальної роботи освітньої компоненти «Актуальні проблеми цивільного права» є важливою складовою частиною навчального процесу. Вони складені в межах освітньо-наукової програми 081 Право та сприяють більш ширшому засвоєнню предмета та інститутів цивільного права, самостійному, логічно витриманому викладенню думки, аргументованим висновкам, правильному застосуванню відповідних цивільно-правових норм.

Загальний обсяг реферату визначається специфікою теми і змістом зібраної інформації, кількістю відомостей, їх науковою цінністю та практичним значенням і повинен становити до 10 друкованих сторінок (формат півтора інтервали, шрифт 14).

Структурно реферативна доповідь повинна складатися із:

- титульної сторінки;
- змісту;
- основної частини (розкриття теми);
- висновків (формулюється остаточна точка зору, яка склалася в результаті вивчення та аналізу наукових джерел;
- списку використаної літератури.

Доповідь можна доповнити таблицями, схемами або оформити у вигляді підготовленої презентації.

Обов'язковою умовою індивідуального завдання є аудиторна презентація роботи. Тривалість виступу має становити не більше 5-8 хвилин.

І БЛОК. Теми рефератів

1. Розвиток української науки цивільного права.
2. Наукові школи цивільного права в Україні.
3. Загальна характеристика договірного права зарубіжних країн.
4. Роль судової практики в удосконаленні, тлумаченні та застосуванні цивільного законодавства.
5. Ендавмент в цивільному законодавстві України.
6. Принцип добросовісності в ЦК України та в цивільних кодексах країн континентальної Європи.
7. Роль і значення суб'єктів цивільного права.
8. Фізична особа як індивідуальний суб'єкт цивільних правовідносин.
9. Інститут емансипації: проблеми теорії та практики.
10. Цивільно-правове регулювання штучного інтелекту в Україні та світі.
11. Репродуктивні права фізичної особи: цивільно-правовий аспект.
12. Об'єкти цивільних правовідносин: поняття, правова природа, ознаки та види.
13. Цивільно-правовий захист права на персональні дані.
14. Інформація як об'єкт цивільних прав.
15. Розвиток інституту представництва в цивільному праві.
16. Поняття і юридична природа довірчої власності.
17. Правова природа фідуціарного фонду.
18. Правове регулювання відносин представництва за законодавством зарубіжних країн та правом ЄС.
19. Проблеми гармонізації та уніфікації сучасного приватного права.
20. Основні тенденції розвитку договірного права на сучасному етапі.
21. Договір в системі цивільного права України.
22. Цивільно-правовий договір як регулятор особистих немайнових відносин у сфері надання медичної допомоги.
23. Smart-контракти.
24. Договори таймшеру.
25. Послуги в цивільному праві України.
26. Правовідношення у сфері донорства: цивільно-правовий аспект.
27. Цивільно-правове регулювання зобов'язань з надання туристичних послуг.
28. Правове регулювання надання послуг в умовах цифровізації.
29. Особливості страхування в зарубіжних країнах.
30. Договірна відповідальність у сфері надання медичної допомоги. Співвідношення договірної та деліктної відповідальності.
31. Ризик в цивільному праві.
32. Ризики і цивільно-правова відповідальність.
33. Загальна характеристика основних теорій в сфері інтелектуальної власності.

34. Види та зміст авторських прав в Інтернеті.

35. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав.

36. Судова практика захисту прав інтелектуальної власності.

37. Спадкування майнових прав інтелектуальної власності.

38. Призначення виконавця заповіту.

39. Спадковий договір в цивільному праві України.

40. Цивільно-правове регулювання охорони спадкового майна.

41. Порівняльна характеристика способів прийняття спадщини в Україні та інших державах.

42. Реалізація та захист цивільних прав в умовах воєнного стану.

43. Теоретичні та практичні аспекти відшкодування шкоди, завданої в умовах воєнного стану.

II БЛОК. Наукова робота

Здобувачам рекомендується за темою свого наукового дослідження взяти участь у міжнародній (всеукраїнській) науково-практичній конференції та за її результатами опублікувати тези, а також підготувати статтю для друку у науковому виданні, включеному до переліку наукових фахових видань України.

III БЛОК. Аналіз міжнародних договорів, правових позицій ЄСПЛ, інших джерел цивільного права, судової практики Верховного Суду, наукових джерел

1. Проаналізувавши судові рішення, опубліковані в Єдиному державному реєстрі судових рішень, правові позиції Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду, дайджест судової практики Великої Палати Верхового Суду, наукові дослідження, матеріали науково-практичних конференцій та ін., зробити аналіз та *підготувати реферативну доповідь* з питань цивільно-правової відповідальності.

2. Проаналізувавши положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, практику Європейського суду з прав людини, інші джерела цивільного права, наукові статті або матеріали міжнародних науково-практичних конференцій, зробити аналіз та *підготувати реферативну доповідь* з питань правозастосовчої практики у міжнародній цивільно-правовій діяльності або щодо напрямів вдосконалення національного цивільного законодавства з урахуванням правових позицій ЄСПЛ та у відповідності до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

IV. БЛОК. Аналіз та розробка проєктів нормативно-правових актів

1. Зробити експертизу проєкту нормативно-правового акта та підготувати науково-правовий висновок (за вибором здобувача).

2. Підготувати проєкт нормативно-правового акта або розробити пропозиції щодо удосконалення чинного нормативно-правового акта (за вибором здобувача).

3. Проаналізувати та узагальнити судову практику у сфері захисту прав та інтересів суб'єктів цивільних правовідносин.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

Лекційні заняття з навчальної компоненти «Актуальні проблеми цивільного права» проводяться з використанням інформаційних ресурсів, що сприяють поглибленому вивченню компоненти. Для проведення бінарних занять («гостьових» лекцій) будуть запрошуватися провідні наукові, науково-педагогічні працівники інших закладів вищої освіти, наукових установ, практикуючі юристи.

В процесі проведення семінарських занять застосовуватиметься моделювання ситуативних задач, тестів, вирішення кейсів. Під час обговорення проблемних питань на семінарських заняттях обов'язковому аналізу підлягатимуть положення доктрини цивільного права, джерел цивільного права, зокрема рішень Європейського суду з прав людини, також аналізуватимуться постанови Великої Палати Верховного Суду, Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо вирішення конкретних цивільних справ, що виникають з цивільних правовідносин.

Для закріплення начального матеріалу здобувачі вищої освіти складатимуть проєкти нормативно-правових актів щодо врегулювання цивільно-правових відносин, надаватимуть науково-правові висновки на законопроєкти, що спрямовані на врегулювання цивільних відносин.

7. МЕТОДИ І ФОРМИ КОНТРОЛЮ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

Оцінювання результатів навчання з компоненти «Актуальні проблеми цивільного права» включає в себе поточний та підсумковий контролі.

Загальна кількість балів з навчальної дисципліни 100 балів ECTS = поточний контроль 50 балів (семінарські заняття, індивідуальна робота, самостійна робота) + підсумковий контроль 50 балів.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належать: робота на семінарських заняттях (опитування на семінарських заняттях; вирішення кейсів; участь в дискусіях, веб-квестах, обговоренні доповідей, рефератів; підготовка рефератів та доповідей; тестування; виконання індивідуального завдання) виконання самостійних та індивідуальних робіт. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять з метою перевірки набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь, навичок та інших компетентностей з навчальної компоненти. Результати поточного контролю оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Максимальна кількість балів на поточному контролі, які використовуються при розрахунку успішності здобувачів вищої освіти, становить 50 балів.

Оцінювання роботи на семінарсъких заняттях, що включає в себе: експрес-опитування, доповідь (повна відповідь на питання), доповнення відповіді, участь у дискусії, вирішення задачі. Загальна кількість балів, яку може отримати здобувач, становить **20 балів.**

Оцінювання індивідуальних завдань. Здобувачам пропонується виконати індивідуальне завдання, яке складається з чотирьох блоків (виконання завдань індивідуальної роботи максимально оцінюється в **20 балів**, кожен блок з якої – по **5 балів**).

Оцінювання самостійної роботи. Для кращого засвоєння матеріалу з освітньої компоненти «Актуальні проблеми цивільного права» здобувачу пропонується обрати 10 питань із загальної кількості питань, що запропоновані у самостійній роботі студентів. Робота виконується письмово у конспекті та здається на перевірку викладачеві у зазначений термін. Кожне питання оцінюється в **1 бал**. Загальна сума балів, яку може отримати здобувач за виконання самостійної роботи, становить **10 балів**.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання з навчальної компоненти «Актуальні проблеми цивільного права». Для обліку результатів навчання використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструються в журналах обліку роботи академічної групи здобувачів вищої освіти. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображуються у відомостях обліку успішності, журналах обліку успішності. *Присутність здобувачів вищої освіти при проведенні підсумкового контролю (екзамену) є обов'язковою.*

Структура екзаменаційного білета:

1. Дати визначення термінам – **5 визначень**;

2. Завдання теоретичного характеру, яке пов'язане з розкриттям сутності певного правового явища – **3 питання**;

Вірно і повно виконані завдання **оцінюються**:

- перша група – **5 балів** (1 бал за визначення);
- друга група – **45 балів** (15 балів за одне теоретичне завдання).

Максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів вищої освіти, становить **50 балів**.

8. КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Оцінка «*відмінно*» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав всебічні та глибокі знання передбаченого робочою програмою матеріалу, законодавства, судової (адміністративної, нотаріальної) практики, рекомендованої робочою програмою курсу, проявив творчі здібності в розумінні, викладенні та використанні програмного матеріалу.

Оцінка «*добре*» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав повне знання передбаченого робочою програмою матеріалу, засвоїв основну літературу, рекомендовану робочою програмою курсу, виявив стабільний характер знань і здібності до їх самостійного набуття та оновлення в процесі самостійної підготовки до занять.

Оцінка «*задовільно*» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав знання основного матеріалу в обсязі робочої програми навчальної компоненти, необхідному для професійної діяльності в сфері права, знайомому з основною літературою, рекомендованою робочою програмою компоненти, проте припустився помилок у відповіді або показав поверхневе знання матеріалу. Ця оцінка виставляється і у разі недостатньо аргументованого викладення матеріалу, недостатньо чітко і послідовно висловленої відповіді.

Оцінка «*незадовільно*» виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив істотні прогалини у знанні основного програмного матеріалу, що виражається у незнанні основних понять та положень навчального компоненти, в невмінні пов’язати теоретичний матеріал з аналізом положень чинного законодавства, юридичної практики.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	визначення	Екзаменаційна оцінка
90-100	A	відмінно	відмінно
82-89	B	дуже добре	добре
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	задовільно
60-63	E	достатньо	
35-59	FX	незадовільно з правом повторного складання підсумкового контролю	незадовільно
0-34	F	незадовільно без права повторного складання підсумкового контролю	

- *90-100 балів (відмінно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував досконале знання основних понять і правових категорій; вміння вільно оперувати категоріальним апаратом; вміння давати аргументовані, чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння системно аналізувати джерела права, правозастосовну практику і викладати аргументовану позицію з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність юридично грамотно і толерантно викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми;
- *82-89 балів (дуже добре)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував дуже добре знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом; вміння давати чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику і викладати позицію з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням певного обсягу рекомендованої літератури;
- *74-81 (добре)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував добре знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом з окремими помилками; вміння давати відповіді без суттєвих помилок на питання; вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням обмеженого обсягу рекомендованої літератури;
- *64-73 (задовільно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував задовільне знання основних понять і правових категорій; оперування категоріальним апаратом з помилками; недостатнє вміння давати відповіді на питання; недостатнє вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; недостатню здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену використанням незначного обсягу рекомендованої літератури;
- *60-63 (достатньо)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував достатнє знання основних понять і правових категорій; оперування категоріальним апаратом з суттєвими помилками; недостатнє вміння давати відповіді на питання; недостатнє вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; недостатню здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену використанням незначного обсягу рекомендованої літератури;

- 59 і менше *(незадовільно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував незнання основних понять і правових категорій; нездатність оперування категоріальним апаратом; відсутність вміння давати відповіді на питання; нездатність аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; нездатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену невикористанням рекомендованої літератури.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

1. Поняття та система українського приватного права.
2. Предмет науки цивільного права.
3. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин, його особливості.
4. Традиції та сучасні погляди на функції цивільного права.
5. Проблеми визначення принципів цивільного права.
6. Договір як регулятор цивільних відносин.
7. Звичай як регулятор цивільних відносин.
8. Основні положення Цивільного кодексу Галичини 1797 р.
9. Правове значення судової практики та роз'яснень вищих судових інстанцій.
10. Рішення Європейського суду з прав людини у системі джерел цивільного права України.
11. Фізична особа - суб'єкт цивільних відносин.
12. Цивільна правосуб'єктність юридичної особи.
13. Юридичні особи приватного права та юридичні особи публічного права.
14. Цивільна правосуб'єктність держави.
15. Об'єкти цивільних прав та їх види. Питання розширення переліку об'єктів цивільних прав.
16. Об'єкти та суб'єкти речових прав.
17. Оборотоздатність об'єктів цивільних прав.
18. Гносеологія поняття та ознаки правочину.
19. Поняття та види правочинів. Умови дійсності правочинів. Недійсність правочинів, їх класифікація.
20. Проблеми класифікації правочинів та її співвідношення з класифікацією зобов'язань.
21. Електронні правочини.
22. Недійсність правочину: поняття, ознаки.
23. Нікчемні та оспорювані правочини.
24. Підстави визнання нікчемного правочину дійсним (конвалідація правочину).
25. Загальні та особливі правові наслідки недійсності правочину.

26. Реституція у цивільному праві.

27. Поняття та правова природа строків та термінів у цивільному праві.

28. Проблемні питання визначення та обчислення строків у цивільному праві.

29. Проблемні питання застосування позовної давності в цивільному праві.

30. Поняття та види представництва в цивільному праві.

31. Проблеми виникнення договірного представництва.

32. Проблеми виникнення недоговірного представництва.

33. Представництво прав та інтересів юридичної особи: проблемні питання.

34. Проблематика визначення видів права власності. Довірча власність.

35. Момент виникнення права власності у набувача майна за договором.

36. Проблема визначення місця немайнових прав у системі права.

37. Захист порушених особистих немайнових прав.

38. Питання «цифрових прав» особи та забезпечення цивільно-правового захисту права на персональні дані та права на приватність.

39. Проблемні питання захисту прав та повагу до честі та гідності фізичної особи, права на недоторканність ділової репутації фізичної та юридичної особи.

40. Проблемні питання компенсації моральної шкоди юридичній особі.

41. Компенсація моральної шкоди юридичній особі в практиці Європейського суду з прав людини.

42. Актуальні проблеми створення та припинення юридичної особи.

43. Актуальні проблеми укладення та виконання договорів про передання права власності.

44. Актуальні проблеми укладення та виконання договорів про передання права користування.

45. Актуальні проблеми укладення та виконання договорів про виконання робіт.

46. Актуальні проблеми укладення та виконання договорів про надання послуг.

47. Актуальні проблеми укладення та виконання договорів про надання посередницьких послуг.

48. Актуальні проблеми укладення та виконання договору про надання туристичних послуг.

49. Поняття довірчої власності в цивільному праві України.

50. Форс-мажор в цивільному праві.

51. Поняття та підстави деліктної відповідальності.

52. Особливості звільнення від відповідальності за завдання шкоди.

53. Особливості відшкодування шкоди, завданої органами державної влади.

54. Відповідальність за шкоду, завданої недоліками товарів, робіт.

55. Поняття права інтелектуальної власності та становлення системи правової охорони об’єктів права інтелектуальної власності.

56. Суб’єкти права інтелектуальної власності.

57. Об’єкти права інтелектуальної власності.

58. Особисті немайнові права та майнові права на об’єкти права інтелектуальної власності.

59. Актуальні проблеми набуття авторського права на твір.

60. Актуальні проблеми відповідальності за порушення авторських прав.

61. Актуальні проблеми правового захисту інтелектуальної власності.

62. Форми захисту прав інтелектуальної власності.

63. Відповідальність сторін за неналежне виконання чи невиконання авторських договорів.

64. Поняття та ознаки суміжних прав.

65. Поняття промислової власності, об’єкти та види.

66. Актуальні проблеми спадкування в Україні.

67. Право на спадкування. Визначення кола спадкоємців, підстави усунення від спадкування.

68. Об’єкти спадкового правонаступництва.

69. Спадкування за заповітом. Види заповітів.

70. Право на обов’язкову частку у спадщині та його реалізація.

71. Здійснення права на спадкування.

72. Питання заповідального розпорядження стосовно домашніх тварин.

73. Управління спадщиною.

74. Спадкування майнових прав і майнових прав інтелектуальної власності.

75. Спадковий договір.

Приклад екзаменаційного білету

ІНСТИТУТ ПРАВОТВОРЧОСТІ
ТА НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ ІЗ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузь знань 08 Право, спеціальність 081 Право

Варіант 1

І. Дайте визначення поняттям:

1. Юридичні факти
2. Непереборна сила
3. Застава
4. Представництво
5. Кабальний правочин

ІІ. Теоретичне завдання.

1. Поняття та система українського приватного права.
2. Актуальні проблеми укладення та виконання договорів про надання послуг.
3. Спадкування за заповітом. Види заповітів.

Викладач **д.ю.н., професор Н. Федорченко**

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Бервено С. М. Проблеми договірного права України: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2006. 392 с.
2. Боднар Т. В. Теоретичні проблеми виконання договірних зобов'язань: дис. … док. юрид. наук: 12.00.03 // Київський національний університет імені Тараса Шевченка / Т. В. Боднар. – Київ, 2005. – 442 с.
3. Боднар Т. В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві: [монографія] / Т. В. Боднар. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 272 с.
4. Борисова В.І. Цивільне право: підручник: у 2 т./ В.І.Борисова (кер.авт.кол), Л.М. Баранова, Т.І. Бігова та ін.; за ред.. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького – Х.: Право. – 2011.-Т.2. – 816 с.
5. Бородовський С. О. Укладення, зміна та розірвання договору у цивільному праві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 : / С. О. Бородовський. – Івано-Франківськ, 2005. – 211 с.
6. Васильєва В. А. Проблеми цивільно-правового регулювання відносин з надання посередницьких послуг: дис. … докт. юрид. наук: 12.00.03 / В. А. Васильєва. – К., 2006. – 409 с.
7. Васильєва В. А. Цивільно-правове регулювання діяльності з надання посередницьких послуг: [монографія] / В. А. Васильєва. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2006. – 345 с.
8. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. – Харків : Право, 2016. Т. 9 : Цивільне право / редкол.: Н. С. Кузнєцова (голова), О. В. Кохановська (заст. голови), А. Б. Гриняк (відп. секретар) та ін. - Харків: Право, 2023. - 918 с. : іл. - ISBN 978-966-998-500-2 (т. 9)
9. Великанова М.М. Ризики в цивільному праві : монографія. Київ.: Алерта, 2019. 378 с.
10. Відповідальність у приватному праві: монографія / [І. Безклубий, Н. Кузнєцова, Р. Майданик та ін.]; за заг. ред. І. Безклубого. – К.: Грамота, 2014. – 416 с.
11. Волосенко І. В. Ризик у цивільному праві (поняття, природа, види): дис... на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.03 / І. В. Волосенко.– К., 2011. – 204 с.
12. Голубєва Н. Ю. Зобов'язання у цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання: монографія / Н. Ю. Голубєва. – О.: Фенікс, 2013. – 642 с.
13. Грамацький Е. М. Договір зберігання у цивільному праві: автореф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.03 / Е. М. Грамацький. – К., 2004. – 21 с.
14. Гриняк А. Б. Договірні зобов'язання з виконання робіт у цивільному праві України: дис. … докт. юрид. наук: 12.00.03 / А. Б. Гриняк. – К., 2013. – 494 с.

15. Гриняк А. Б. Теоретичні засади правового регулювання підрядних зобов'язань у цивільному праві України: монографія / А. Б. Гриняк. – К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2013. – 374 с.

16. Громадянське суспільство та правова держава: виклики сьогодення: монографія / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Л.Ф. Купіної, В.І. Шакуна. Київ : Алерта, 2023. 304 с.

17. Гудима М. М. Захист прав споживачів за договором про надання туристичних послуг: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.03 / М. М. Гудима. – К., 2012. – 247 с.

18. Дзера І.О. Санкції у цивільному праві України: проблеми теорії та судової практики: монографія / І.О. Дзера. Київ: ВД «Дакор», 2022. 540 с.

19. Дзера О.В. Вибране. Зірник наукових праць Київська школа цивілістики / О.В. Дзера. – К.: Юрінком Інтер, 2016. – 872 с.

20. Діковська І.А. Міжнародне спадкування у ЄС та Україні: напрями адаптації права України до права ЄС: монографія. Київ: Алерта, 2020. 304 с.

21. Договір як універсальна правова конструкція: монографія / А. П. Гетьман, В. І. Борисова, О. П. Євсєєв та ін.; за ред. А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. – Х.: Право, 2012. – 432 с.

22. Договір як універсальна форма правового регулювання : монографія / за заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2016. – 399 с.

23. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова та ін.: за ред. О. В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 896 с.

24. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова та ін.: за ред. О. В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.

25. Енциклопедія цивільного права / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; відп. ред. Я.М. Шевченко. – К.: Ін Юре, 2009. – 952 с.

26. Загороднюк А. Н. Міжнародний захист авторського права. –К.: –1997. –152 с.

27. Застосування цивільно-правових норм у цивільному судочинстві України (питання теорії і практики) : монографія Я.М. Романюк. – К.: Ін Юре, 2016. – 536 с. – Бібліогр. с. 494 – 532.

28. Зобов'язання у цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання: монографія / Н.Ю. Голубєва. – О.: Фенікс, 2013. – 642 с.

29. Зозуляк О. І. Реалізація цивільної правосуб'єктності юридичних осіб у договірній формі: монографія / О. І. Зозуляк. – Івано-Франківськ, Нова зоря. – 2012. – 216 с.

30. Іваненко Л. М. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів: монографія / Л. М. Іваненко. – К.: Юмана, 1998. – 224 с.

31. Іваненко Л.М., Язвінська О.М. Захист прав споживачів : підручник / Л.М. Іваненко, О.М. Язвінська. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – 496 с.

32. Кізлова О. С. Застава в цивільному праві (питання теорії): монографія / О. С. Кізлова. – Одеса: Фенікс, 2011. – 352 с.

33. Кодифікація приватного (цивільного) права України / За ред. А. Довгерта. – К.: Український центр правничих студій, 2000. – 336 с.

34. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях: хрестоматія з цивільного права України. Т. 1 / Уклад.: Ю. В. Білоусов, І. Р. Калаур, С. Д. Гринько та ін. / За ред. Р. О. Стефанчука та М. О. Стефанчука. – К: Правова єдність, 2009. – 1136 с.

35. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2020.128 с.

36. Кот О.О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики». Київ: Правова єдність: Алерта, 2017. - 492 с.

37. Кэрэн Д. Право Европейского Союза: пер. со 2-го англ. изд. / Д. Кэрэн; [пер. с англ. Т. А. Чернова]. – К.: Знання, 2005. – 406 с.

38. Лукасевич-Крутник І.С. Теоретичні засади правового регулювання договірних відносин з надання траспортних послуг у цивільному праві України: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2019.474 с.

39. Луць А. В. Свобода договору в цивільному праві України: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.03 / А. В. Луць. – Львів, 2001. – 166 с.

40. Луць В. В. Строки і терміни у цивільному праві: монографія / В. В. Луць. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 320 с.

41. Майданик Л.Р. Колективне управління майновими авторськими та суміжними правами за цивільним законодавством України: монографія / Л.Р. Майданик. – К.: Алерта, 2013. – 248 с.

42. Майданик Р.А. Речове право: підручник / Р.А. Майданик. К.: Алерта, 2019. 1102 с.

43. Майданик Р.А. Розвиток приватного права України : монографія. – К.: Алерта, 2016. – 226 с.

44. Мартинюк Ю.В. Захист суб'єктивних цивільних прав учасників договірних відносин: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 236 с.

45. Марченко В.М. Нотаріальна діяльність при здійсненні та захисті суб'єктивних цивільних прав: монографія. Х: ФО-П Лисяк Л.С., 2021. 176 с.

46. Міловська Н.В. Договірні зобов'язання із страхування зі страхування у цивільному праві України: проблеми теорії та практики: монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2019. 488 с.

47. Музика Л.А. Концепція цивільно-правової політики України: монографія. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2020. 504 с.

48. Оновлення договірного регулювання приватноправових відносин в Україні: монографія / за заг. ред. А.Б. Гриняка, О.О. Кота, М.Д. Пленюк. Київ: НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 488 с.

49. Оновлення регулювання приватних відносин: проблеми і перспективи: монографія / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, М.М. Великанової. Київ : Алерта, 2024. 296 с. (Розділ в колективну монографію «Захист прав споживачів: міжнародний аспект» С. 252-270).

50. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: Монографія. Кучеренко І.М.- К.: ДП „Юридичне видавництво „Аста" 2004. – 327 с.

51. Осетинська Г. А. Цивільно-правовий захист прав споживачів за законодавством України: дис. …канд. юрид. наук : 12.00.03 / Г. А. Осетинська. – К., 2006. – 220 с.

52. Отраднова, О. О. Недоговірні зобов`язання у цивільному праві України: навч. посібник. / О.О. Отраднова. - К., 2009.- 240 с.

53. Правові позиції Європейського суду з прав людини: О.М. Дроздова, М.С. Ковтун, В.І. Ковтуна. Харків: Видавничий буд-к «Фактор», 2018. 624 с.

54. Правотворчість в Україні: перспективи законодавчого врегулювання: збірник наукових праць / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Н.В. Міловської. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 226 с.

55. Примак В. Д. Відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовісності / В. Д. Примак. – К.: Юрінком Інтер, 2014. – 432 с.

56. Примак В Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.03. / В. Д. Примак. – К, 2005. – 209 с.

57. Принципи правового регулювання міжнародних приватних договірних зобов'язань: монографія / І.А. Діковська. – К.: Юрінком Інтер, 2014. – 464 с.

58. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія / за заг. ред. Н.С. Кузнєцової. - Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 690 с.

59. Речові права: монографія / Г.Г. Харченко. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 432 с.

60. Світлак І.І. Цивільні правовідносини з надання послуг в умовах цифровізації: монографія. Тернопіль ВПЦ «Університетська думка», 2021. 343 с.

61. Сенюта І.Я. Цивільно-правове регулювння відносин у сфері надання медичної допомоги: питання теорії і практики: монографія / І.Я. Сенюта. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2018. – 640 с.

62. Стефанчук М.О. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб та особливості здійснення : монографія / М.О. Стефанчук – Київ: Артек, 2020. – 479 с.

63. Суб'єкти цивільного права / За загальною редакцією академіка АПрН України Я.М. Шевченко. – Х.: Харків юридичний, 2009. – 632 с.

64. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С.О. Сліпченко, О.В. Синєгубов, В.А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю.М. Жорнокуя та Л.В. Красицької. – Харків: Право, 2017. – 808 с.

65. Теоретичні засади здійснення і захисту спадкових прав: монографія / Л.В. Козловська. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 448 с.

66. Теоретичні питання інститут представництва в цивільному праві України [Текст]: монограф. / В.В. Цюра; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К.: ФОП Мельник А.А., 2016. – 492 с.

67. Українська енциклопедія туризму / за заг. ред. В.К. Федорченка. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 660 с.

68. Федорченко Н.В. Виконання договірних зобовязань: перспективи оновлення цивільного законодавстваУкраїни. Цивільне право України: погляд у майбутнє: збірник наукових праць до 70-річчя з дня народження Наталії Семенівни Кузнєцової / за заг. ред. Р.О. Стефанчука, О.О. Кота. – Одеса: Видавництво «Юридика», 2024. – С. 508-522.

69. Федорченко Н.В. Договірні зобов'язання з надання послуг: проблеми теорії і практики : монографія / Н.В. Федорченко. – К. : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2015. – 328 с.

70. Федорченко Н.В. Правове регулювання договірних відносин із надання послуг в умовах дії воєнного стану / Н.В. Федорченко // Правова система України в умовах воєнного стану : збірник наукових праць / за загальною редакцією О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Н.В. Міловської, М.М. Хоменка. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. – С. 199-226.

71. Федорченко Н.В., Безнос К.О. Право пацієнта на інформовану добровільну згоду при наданні психіатричної допомоги з використанням систем штучного інтелекту. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, Том 2, Серія Право, Вип. 86 (2024). С. 234-241.

72. Федорченко Н.В., Лісовий С.А. Добровільний поділ спільного майна подружжя: досвід України та зарубіжних держав. *Нове українське право*, Вип. 1, 2025. С. 84-89.

73. Федорченко Н.В., Лісовий С.А. Етапи поділу спільного майна подружжя: проблеми теорії та практики. *Нове українське право*, Вип. 5, 2024. С. 48-52.

74. Федорченко Н.В., Федорченко В.К. Договір таймшеру: принципи функціонування та виклики. *Нове українське право*, Вип. 1, 2024. С. 48-54.

75. Федорченко Н.В., Федорченко В.К., П'ятницька Н.О., Григоренко О.М. Удосконалення нормативно-правового забезпечення надання послуг з організації харчування учнів. *Нове українське право.* Вип. 6. Т.-2., 2022. С.182-189.

76. Фурса С. Я., Фурса Є. І. Спадкове право. Теорія і практика / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса. – К.: Атіка. – 2002. – 496 с.

77. Цивільне законодавство України в контексті розвитку європейського приватного права: монографія / Р.О. Стефанчук, Ю.В. Білоусов, Н.Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.]; за заг. ред. Ю.В. Білоусова. – К.: Ред. журн. «Право України», 2013. – 296 с.

78. Цивільне право України : підручник: у 2 т. / [Борисова В. І. (кер. авт. кол.), Баранова Л. М., Жилінкова І. В. та ін.]; за заг. ред. В. І. Борисової,

І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – Т. 2. –552 с.

79. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: [підручник] / [С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.]; за заг. ред. С. С. Бичкової. – 3-тє вид., змін. та допов. – К.: Алерта, 2014. – 496 с.

80. Цивільне право України. Особлива частина [Текст]: підручник / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика. 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 1176 с.

81. Цивільний кодекс Галичини. пер. з нім. Мар'яна Мартинюка, Олени Павлишинець. – Івано-Франківськ: Вавилонська бібліотека, 2017. – 272 с.

82. Цивільно-правовий механізм регулювання відносин із надання послуг в Україні: монографія / за заг. ред. О.Д. Крупчана, Ю.О. Заіки. – Київ: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2021. – 293 с.

83. Шимон С.І. Теорія майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин: монографія / С.І. Шимон. – К.: Юрінком Інтер, 2014 р. – 664 с.

Нормативно-правові акти:

84. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text. (дата звернення: 03.06.2025)

85. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1996. – № 30. – Ст. 141. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text дата звернення: 03.06.2025)

86. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text (дата звернення: 03.06.2025)

87. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text. дата звернення: 03.06.2025)

88. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01 липня 2010 р. № 2398-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text. (дата звернення: 03.06.2025)

89. Про медіацію : Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text. (дата звернення: 03.06.2025)

90. Про нотаріат: Закон України від 03 вересня 1993 р. № 3425-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text. (дата звернення: 03.06.2025)

91. Про судовий збір : Закон України від 08 липня 2011 р. № 3674-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text. (дата звернення: 03.06.2025)
92. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 12 жовтня 2022 р.: - К.: ПАЛИВОДА А.В., 2022. – 476 с. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text (дата звернення: 03.06.2025)
93. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text. (дата звернення: 03.06.2025)

Додаткова література:

1. Судова практика. https://ips.ligazakon.net/resource/judicial_practice (дата звернення: 03.10.2025)
2. Рішення Європейського суду з прав людини. URL: https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini (дата звернення: 03.10.2025)
3. Рішення Конституційного Суду України. URL: https://ccu.gov.ua/storinka/rishennya-konstytuciynogo-sudu-ukrayiny (дата звернення: 03.10.2025)

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: http://www.reyestr.court.gov.ua/.
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/.
3. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://iportal.rada.gov.ua/.
4. Офіційний сайт Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України. URL: https://lawmaking.academy/
5. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. Напрями діяльності. Захист інтересів держави в Європейському суді. URL: https://minjust.gov.ua/ndd.
6. Офіційний сайт Судова влада України. URL:https://court.gov.ua/.
7. Сайт Верховного Суду. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/
8. Сайт Європейського суду з прав людини. URL: https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c
9. Сайт Конституційного Суду України. URL: http://www.ccu.gov.ua/
10. Сайт Міністерства юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/